

Albański Kościół Prawosławny Autor tekstu: **Mirosław Kropidłowski**

Historia Albanii zaczęła się około 300 r. przed Chrystusem, kiedy dzisiejsze tereny kraju znalazły się w królestwie Illirii. Wybrzeże Albanii było kolonizowane przez Greków, jednak nie zapuszczali się oni w głąb lądu. Później ziemiami tymi zawładnęli Rzymianie. Po 395 r. należały one do Cesarstwa Bizantyjskiego. Zostały najechane przez Słowian, przyłączone do Bułgarii, a w XII wieku stały się państwem niepodległym. Zaraz potem zostały podbite przez Serbię i w końcu, w XV wieku, znaleźć się pod władaniem Turcji, praktycznie aż do 1913 r. Albania była okupowana podczas I wojny światowej przez Serbów, Austriaków i Włochów, a w 1920 r., dzięki poparciu amerykańskiego prezydenta Wilsona, ponownie odzyskała niezawisłość. W 1939 r. została zajęta przez Włochy, potem przez Niemcy, w 1944 r. uzyskała niepodległość jako państwo komunistyczne. Dopiero po 1990 r. stała się państwem demokratycznym.

Chrześcijaństwo zostało zaszczerpione na ziemiach dzisiejszej Albanii jeszcze przed Edyktem Mediolańskim z 313 r. Przybyło tam z dwóch stron. Północ była zamieszкана przez „ghegs” i oni zostali nawróceni przez misjonarzy łacińskich. Natomiast południe zamieszkiwali „tosk” i zostali nawróceni przez misjonarzy języka greckiego.

Do pierwszej schizmy wewnątrz Kościoła albańskiego doszło w 484 r. w związku ze sprawą patriarchy Konstantynopola Acacio. W 519 r. nastąpiło pojednanie z Rzymem, ale w 731 r. Kościół albański ponownie zerwał stosunki z papieżem. W 1019 r. bizantyjski cesarz Bazylii II przyłączył Albanię do autonomicznego arcybiskupstwa Ocrida w Bułgarii (arcybiskupstwo to przestało istnieć w 1767 r.).

Po zajęciu Albanii przez Turków ludność przyjęła Islam, a resztki chrześcijan prawosławnych podlegały patriarchatowi ekumenicznemu w Konstantynopolu. Wraz z ruchem niepodległościowym, zaczął się również organizować taki ruch wewnątrz albańskiego Kościoła. Na jego czele stał ksiądz Fan Noli, który przetłumaczył na język albański liturgiczną księgę Kościoła Prawosławnego. Miał jednak problemy z władzami, więc wyemigrował do USA, gdzie został w końcu mianowany biskupem prawosławnych Albańczyków w Stanach Zjednoczonych. Zmarł w 1965 r.

W 1922 r., w Berat zebrał się Kongres Prawosławny, którego uczestnicy ogłosili Autocefalię Prawosławnego Kościoła Albanii. Biskupi greccy zareagowali opuszczeniem kraju. W 1926 r. patriarcha Konstantynopola zaproponował ugodę, według której Albańczycy mogli dojść do autokefalii w sposób bardziej uporządkowany. Na to jednak nie przystał rząd albański. W 1929 r. biskup John Bessarion, z pomocą pewnego biskupa serbskiego, wyświęcił dwóch prawosławnych biskupów albańskich. W ten sposób został utworzony Synod Tirany, stolicy Albanii, i Kościół ponownie ogłosił swoją autocefalię. Konstantynopol zareagował na to usuwając z urzędu biskupów albańskich, a rząd albański odpowiedział wyrzuceniem z kraju przedstawicieli patriarchatu Konstantynopola. Schizma jednak nie trwała długo, gdyż w końcu patriarcha Konstantynopola uznał autocefalię Prawosławnego Kościoła Albanii, regulując sytuację tego Kościoła 12 kwietnia 1937 r. Tego samego roku zostało otworzone prawosławne seminarium albańskie w Korytsa.

W okresie pomiędzy wojnami światowymi na terenie Albanii istniało arcybiskupstwo Tirany i trzy inne diecezje: w Berat, Argyrokastro i Korytsa. Chociaż językiem liturgicznym Kościoła był język grecki, to jednak od 1930 r. zaczęto proces przetłumaczenia wszystkich ksiąg i tekstów liturgicznych na język albański.

Pod koniec II Wojny Światowej, w 1945r., władza przeszła ostatecznie w ręce komunistów, którzy zaczęli krwawo prześladować wszystkie grupy religijne istniejące w Albanii. Wówczas jeszcze 22 procent ludności należała do Kościoła prawosławnego, 10 procent do Kościoła rzymskokatolickiego, a reszta była muzułmanami.

Na początku komuniści uwięzili i zamordowali wielu wpływowych kapłanów, zakazali działalności organizacjom religijnym, a w 1949 r. usunęli ze stanowiska arcybiskupa Tirany Christophera Kissi. Do 1951 r. wszyscy biskupi zostali zastąpieni przez osoby odpowiadające rządowi.

Komuniści w Albanii byli o wiele bardziej nastawieni antyreligijnie niż rządy

marksistowskie innych krajów. Walka z religią nasiliła się w 1967 r., kiedy komunistyczny rząd Albanii nakazał zamknąć wszystkie religijne budynki kraju, w tym 2169 kościołów, meczetów, klasztorów. Wszelka działalność religijna miała zostać uznana za działalność przestępczą. Odtąd kraj miał być całkowicie ateistyczny. Prawosławny arcybiskup Tirany Damianos został tego samego roku uwięziony. Zmarł w więzieniu w 1973 r.

Żaden z prawosławnych biskupów Albanii nie przeżył końca reżimu komunistycznego. Kiedy więc w 1990 r. doszło do przefarbowania dotychczasowych komunistów na socjaldemokratów, Kościół musiał zwrócić się o pomoc do Konstantynopola. Patriarcha ekumeniczny mianował metropolitę Anastazego de Androusis (profesora uniwersyteckiego w Atenach) patriarchalnym egzarchą w kraju. Jego głównym zadaniem miało być zajęcie się kanoniczną odbudową Prawosławnego Kościoła Albanii. 24 czerwca 1992 roku, Święty Synod Patriarchatu Ekumenicznego mianował Anastazego arcybiskupem Tirany i całej Albanii, a innych trzech biskupów (wszystkich narodowości greckiej) biskupami albańskich diecezji. Chociaż rząd albański nie uznał nowych biskupów, to jednak już w sierpniu 1992 r. arcybiskup Anastazy został wprowadzony na swój nowy urząd. Dopiero w lipcu 1996 r. zostali wyświęceni trzej pozostali biskupi, aby objąć konkretne diecezje. I tym razem rząd albański zareagował ostro. Odrzucił mianowanie Greków na biskupstwa wewnątrz państwa, ale na dodatek zabronił im wjazdu do kraju, domagając się biskupów pochodzenia albańskiego.

Rząd albański w osobie prezydenta Berisha, w październiku 1994 r., wystąpił również przeciwko osobie arcybiskupa Anastazego. Prezydent oświadczył, że Anastazy został mianowany na urząd w Kościele albańskim tylko czasowo i złożył propozycję nowego konstytucyjnego projektu, według którego na czele Prawosławnego Kościoła Albanii powinien stać wyłącznie Albańczyk. Powinien on urodzić się w kraju i żyć w nim przez cały czas lub przynajmniej przez 20 lat. Projekt ten jednak został odrzucony 60 procentami głosów w listopadzie tego samego roku. Chociaż sytuacja arcybiskupa była dalej niepewna, zwłaszcza z powodu napięć pomiędzy Atenami i Tiraną w związku z mniejszością grecką w Albanii (spis ludności z 1989 r. wykazał, że w kraju żyje około 60 tysięcy Greków), to jednak od grudnia stosunki Kościół – rząd uległy poprawie.

Po długich negocjacjach, w 1998 r. doszło do ugody pomiędzy rządem i Prawosławnym Kościołem Albanii i Ekumenicznym Patriarchatem Konstantynopola. Dwóch biskupów wyświęconych w 1996 r. musiało zrezygnować z objęcia swoich diecezji w Albanii, a tylko jeden, biskup Ignacy z Diecezji Berat został wprowadzony na swój urząd biskupi 18 lipca 1998 r. Jeszcze tego samego dnia biskup Ignacy i arcybiskup Anastazy spotkali się na specjalnym zebraniu z dwoma przedstawicielami patriarchatu Konstantynopola i wybrali na urząd biskupi dwóch etnicznych Albańczyków: 43-letniego archimandrytę Jana Pelushi jako metropolitę Korca i 77-letniego księdza Kosnę Qirjo na biskupa Apolloni. W ten sposób został ostatecznie utworzony Święty Synod Prawosławnego Kościoła Albanii.

Pomimo prześladowań i problemów jurysdykcyjnych prawosławny Kościół nigdy nie utracił swojej żywotności. Tylko w pierwszych sześciu latach wolności zostało wybudowanych 70 nowych świątyń, a 65 zostało odbudowanych i 100 naprawionych. W 1992 r., w opuszczonym hotelu w Durrës, otwarto Akademię Teologiczną „Zmartwychwstania Chrystusa”, w której studiują dziesiątki kandydatów do kapłaństwa.

Upadek komunistycznego reżimu przeżyło 22 prawosławnych kapłanów, z których w 1998 r. żyło jeszcze tylko 5. W krótkim czasie wolności zostało wyświęconych 92 nowych albańskich kapłanów, ale liczba ich ciągle jeszcze jest niewystarczająca.

Od października 1992 r. Prawosławny Kościół Albanii posiada swój oficjalny miesięcznik „NGJALLIA” („Zmartwychwstanie”), a od 1997 r. również swoją oficjalną rozgłośnię radiową, też o tej samej nazwie.

Tymczasem, poza Kościołem albańskim w kraju, istnieją jeszcze dwie inne oddzielne albańskie jurysdykcje prawosławne w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Jedną jest Albańska Archidiecezja Prawosławna w Ameryce, którą zorganizował tam ksiądz Fan Noli, a która jest częścią Prawosławnego Kościoła w Ameryce. Należy do niej 13 albańskich parafii prawosławnych w USA i podlega ona metropolicie Theodosiosowi. Druga, mniejszościowa, jako Albańska Diecezja Prawosławna w Ameryce podlega bezpośrednio patriarchatowi ekumenicznemu z Konstantynopola, a w USA arcybiskupowi Iakovosowi z Greckiej Archidiecezji Prawosławnej Ameryki Północnej i Południowej.

Liczba wiernych Prawosławnego Kościoła Albanii jest obliczana na około 1,5 miliona osób. Istnieją również dwie wspólnoty katolickie rytu bizantyjskiego, którymi zajmę się w osobnym tekście.

Mirosław Kropidłowski

Ur. 1961. Przez wiele lat był misjonarzem katolickim w Afryce i w Ameryce Łacińskiej, od niedawna jest księdzem prawosławnym Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego - Patriarchatu Kijowskiego w w Brazylii. Współtworzy serwis Ekumenizm.pl. Pracuje jako zastępca dyrektora w biednej szkole publicznej na peryferiach miasta Senhor do Bonfim i pracuje społecznie wśród najuboższych dzieci swojej szkoły i regionu. Jest także inicjatorem [Stowarzyszenia Misja Nadzieji i Miłości](#), do walki z biedą i jej konsekwencjami.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 09-01-2005)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3871) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3871>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl